

Středomoří (Egejská oblast)

- vznikaly zde nejstarší evropské civilizace
- dělení:

1) Kykladské ostrovy

- první přistěhovalci 3. tis. př. n. l. z Malé Asie
- mořeplavba, obchod
- rozvoj keramiky

2) Kréta

- bájný král Mínos (syn Dia a fénické královské dcery Europy)
- Mínojská kultura / Mínojská Kréta
- *Manželku Mínóa svedl býk – zrozen minotaurus (napůl býk, napůl člověk) – Mínos zavírá minotaura do labyrintu – nakonec je minotaurus zabít Ariadnou (dcera Mínóa) a Théseem → proto někdy: „Mínojská Kréta“*
- Daidalos (architekt labyrintu) a Ikaros (jeho syn)
- Knóssos – palác → sídlo panovníka, centrum všeho; postaven 2tis.př. n. l.
- 16. - 15. století př. n. l. – Kréta na vrcholu
- na konci 15. st. př. n. l. Kréta ovládnuta mykénskými Řeky
- hry s býky – býk (posvátné zvíře) = symbol Kréty
- **2 druhy písma:**
 - a) Lineární písmo typu A – starší, nerozluštěno
 - b) Lineární písmo typu B – mladší, rozluštěno
- Vyvinuto z piktografického písma, pro běžné užití

3) Mykénské Řecko

- na jihu Balkánského poloostrova; centrum Mykény
- 1600 př. n. l. – 1200 př. n. l.
- obchod s Egyptem, Krétou, Sýrií
- palácové hospodářství
- paláce z velkých kvádrů → „kyklopské stavby“ (kyklop = bájný obr)
- Lví brána – vstup do Mykén
- kanalizace, vodovody
- vzorem Kréta – Mínojská kultura
- H. Schliemann – objevitel Mykén a šachtových hrobů
- lineární písmo B (stejně jako na Krétě; administrativa, zákony)
- vrchol ve 13. století př. n. l., ale nikdy nevznikl jednotný stát
- konec 13. století zánik – nejspíše nájezdy mořských národů

Antika

- starověké Řecko a Řím
- od 1000 př. n. l., vrcholné období starověku, rozkvět
- klasické starověké státy
- ovlivněno objevem železa
- řemeslná výroba, rozvoj hospodářství
- rozhodující slovo ve společnosti – svobodní plnoprávní občané

- Vrcholné státní zřízení: demokracie
- zvýšení počtu otroků

1) Starověké Řecko

- jih Balkánského poloostrova
- hornaté, hodně členité území → těžký kontakt s ostatními státy – překážka ke sjednocení
- 1. Řecké kmeny ze severu 2000 př. n. l. – Achajové, Ailové, Ionové, Dórové
 - Dórové: přišli po zániku mykénské kultury (1000 př. n. l.), ovládli největší území – Kréta, Rhodos, Peloponéský poloostrov

I. Temné období (Homérská doba)

- 1100 – 800 př. n. l.
- zaniká mykénská kultura, období úpadku → proto „temné“
- společnost:
 - bazileové (králové)
 - svobodní rolníci (nejpočetnější)
 - bezzemci – nemajetní, ale svobodní
 - otroci (v tomto období ještě nízký počet)
- zemědělství, řemeslná výroba (železo), hrnčířství, mořeplavba → obchod s ostrovy v Egejském moři + osidlování ostrovů
→ **od 1000 př. n. l. – 1. řecká kolonizace**
- Homér – Ilias a Odyssea (eposy, polovina 8. století př. n. l.)
- polyteismus
- vzniká řecká mytologie – bohové jsou antropomorfní (tzn. chovají se jako lidé, mají lidské vlastnosti)
- kněží měli jen malý vliv – každý si mohl naklonit bohy sám
- od 776 př. n. l. olympijské hry (podle Olympu, kde sídlil Zeus)

II. Doba archaická

- 800 – 500 př. n. l.
- vz. klasické otrokářství
- k vládě se dostává tzv. rodová aristokracie (ti nejbohatší)
- vz. 1. městské státy – tzv. „polis“ ← spojením několika obcí dohromady; centrum všeho (hospodářství, vojenské, politické)
- rozvoj znalosti písma i mezi obyčejnými lidmi (alfabeta) → roste vzdělanost
 - **2. řecká kolonizace („Velká“)**
 - Řecko získává nová území → tam plodiny, nerosty...
 - 8. - 6. st. př. n. l.
 - kolonie v severní Africe, jižní Itálii, ve Středoziemním moři
- společnost: rodová aristokracie – konflikty se svobodnými rolníky
- **sociální problémy**:
 - rodová aristokracie X obyčejní lidé
 - obyč. lidé chtěli politická práva, dováželi se levnější plodiny → chudli → dluhy → otroci („dlužní otroctví“ – stávali se kvůli dluhům otroky)

- u moci: z rodové aristokracie se chopil vlády jeden samovládce = tyran → období řecké tyranidy (7. st. př. n. l.)
- konec 7. st. př. n. l. timokracie – vládne pouze ten nejbohatší (nezáleželo na původu)
- položeny základy politiky; problémy řešeny na sněmech (shromáždění)
- změna vojenské techniky:
 - falangy: uzavřené šiky vojáků, kteří drželi kopí, obranná formace
 - hoplité – tvořili základy falangy (těžkooděnci)

2) Athény

- Attika = oblast kolem Athén; 8. st. př. n. l.
- původně zemědělská oblast, postupně řemeslná výroba a obchod
 1. v čele rodová aristokracie → z ní voleni nejvyšší úředníci archonti → z bývalých archontů vz. areopag → tj. rada, na starosti: soudní pravomoc, dohled na dodržování zákonů, volili archonty
 2. běžní občané
 3. cizinci - neměli právo volit, za zásluhy se mohli stát obyčejnými lidmi
 4. otroci
- **Zákony / zákonodárci:**
 - Drakón (621 př. n. l.) – sepsal jako 1. zákony v Athénách
 - za porušení: tresty smrti
 - Solón (594 př. n. l.) – archont, pokračoval po Drakónovi
 - provedl Solónovy reformy: zrušil dlužní otroctví
 - obyvatelstvo rozděleno do 4 tříd dle majetku, podle toho měli práva → dočasné uklidnění sociálních problémů
 - základy demokracie
 - Peisistratos (546 př. n. l.)
 - tyran, představitel tyranidy
 - rozdělil půdu aristokracie mezi bezzemky, podporoval řemesla, umění, vzdělanost → rozkvět a výstavba Athén,
 - nechala vystavět Akropolis – kulturní a reprezentativní centrum Athén
 - Kleisthenes (510 př. n. l.)
 - podporoval nižší vrstvy, reformy
 - nové rozdělení obyvatelstva dle místa bydliště → 10 oblastí – fýly (oblast = fýla)
 - ve vládě zavádí „vládu pěti set“ → z každé fýly 50 zástupců - poradní orgán, schvaloval zákony, dohlížel na pořádek
 - každá fýla měla démos... → vlastní správa, administrativa
 - stratégové – vojenští velitelé (10)
 - Střepinový soud – ostrakismus – tj. → na hliněné střepiny psali jména mužů, kteří byli nebezpeční. Shromáždění pak určilo, jestli ho vyhostí z Athén na 10let. (Jméno mohl napsat kdokoli)

3) Sparta

- Lakedimon (oblast okolo Sparty)
- rozdíl od Athén
 - Spartané –

- z dórských kmenů
- nejdůležitější vrstva ve společnosti
- svobodní, privilegovaní, hl. vojáci
- cca 10 000 mužů
- Periokové
 - ti, co bydlí kolem
 - svobodní ale neprivilegovaní
 - řemeslníci, obchodníci...
- Otroci - heiloti → nesvobodní
 - bezpráví, pracují v dolech apod.
 - státním majetkem
- již odmala vychovávání chlapci jako vojáci (vzdělání pouze základní) → nejdůležitější: tělesná zdatnost
 - znalost zákona
 - ve 30 letech: plnoprávný muž
- dívky: vychovávány jako zdatné ženy + umění (tanec, zpěv, hudba)
- vojenská technika: falangy, hoplité
- **Společnost:**
 - u vlády 2 králové ze 2 nejmocnějších rodů → dědičná funkce; byli to velitelé vojska, nejvyšší kněží a soudci
 - pod nimi efoři – dohlízející (5) → starší muži, dohlíží na finance, výchovu, administrativu
 - rada starších (30) - 2králové + 28úředníků → poradní orgán; opět z nejbohatších rodin
 - občanský sněm: muži nad 30let, rozhodoval o zákonech, válkách, míru
- výbojný stát → 2. polovina 6. st. př. n. l. – vzniká peloponéský spolek → Sparta získala hegemonii (-nadvládu) → nejsilnější, nejdůležitější postavení Sparty na Peloponésu